

De Nederlandse landbouw wordt de afgelopen jaren gekenmerkt door specialisatie, innovatie, schaalvergroting en investeringen in milieu en dierenwelzijn. Deze elementen vereisen vaak een aanpassing van de agrarische bouwwerken. Op (middel)lange termijn zou de agrarische bouwproductie kunnen toenemen.

Kassenbouw bepaalt agrarische bouwproductie

Specialisatie, schaalvergroting en toepassing van nieuwe technologieën vereisen vaak een aanpassing van de bouwwerken

Stal in aanbouw

De uitbreiding van de EU heeft grote gevolgen voor de Europese landbouw. Door de acht nieuwe lidstaten (afgezien van Malta en Cyprus) breidt het land-

bouwareaal uit met een kwart en neemt de agrarische beroepsbevolking toe met 60 procent. Impliciet geeft dit al aan dat het merendeel van de agrarische bedrij-

ven in de nieuwe lidstaten relatief kleinschalig en arbeidsintensief is. Het aandeel van de landbouw in de beroepsbevolking ligt hoger dan gemiddeld in de EU. Door de lagere lonen zijn de productiekosten in deze landen vaak lager. Bepaalde landbouwproducten kunnen daardoor relatief goedkoop kunnen worden afgezet.

Het kostenvoordeel is het grootst bij arbeidsintensieve landbouwproducten als groenten, fruit en dierlijke producten. De economische theorie leert dat, in een open economie (zoals de EU in principe is), landen zich zullen gaan specialiseren in die producten waarin zij een kostenvoordeel bezitten ten opzichte van andere landen. Dit betekent niet dat in Nederland de teelt van landbouwproducten op korte termijn verdwijnt. Door de toepassing van hoogwaardiger kennis en technologie is de arbeidsproductiviteit en de grondopbrengst in Nederland hoog, waardoor van grote kostennadelen eerst geen sprake is. Op langere termijn is het echter aannemelijk dat kennis en technologie zich verspreidt. Specialisatie in duurzame kennis- en kapitaalintensieve productie van kwalitatief hoogwaardige (export)producten ligt dan voor de hand om concurrerend te blijven.

INNOVATIEKRACHT

De ontwikkeling van specialisatie is al gaande. De Nederlandse landbouw kenmerkt zich de afgelopen jaren door specialisatie, innovatie, schaalvergroting en investeringen in milieu en dierenwelzijn.

De sterke concurrentiepositie van de Nederlandse land- en tuinbouw berust voor een groot deel op zijn innovatiekracht. Vooral technische innovaties op het gebied van arbeidsbesparing, ontlasting van het milieu en energiebesparing zijn belangrijk, zoals de melkrobot en

automatische voersystemen, sorteermachines, warmtekruipkoppeling en energiezuinige kassystemen (Landbouw-Economisch Bericht 2004).

De overheid probeert hier sturing aan te geven. In de Miljoenennota 2005 staat dat 'het kabinet een duurzaam werkend, op eigen kracht internationaal concurrerend agro-foodcomplex voor ogen heeft, dat midden in de samenleving staat en toonaangevend is binnen Europa. Een agrobédrijfsleven dat, ondanks afnemende marktondersteuning door de overheid, nieuwe strategieën bepaalt en zich richt op technologische en innovatieve ontwikkelingen die zich – deels buiten de agrosector – voltrekken en op de mogelijkheden in internationale markten.'

Specialisatie, schaalvergroting en toepassing van nieuwe technologieën vereisen vaak een aanpassing van de bouwwerken waarbinnen de activiteiten plaatsvinden. Op (middel)lange termijn zal de agrarische bouwproductie hierdoor kunnen toenemen. De verwachting is dat de nieuwbouwproductie tot 2010 gemiddeld met 4,0 procent groeit (tabel 1). Ook op korte termijn vindt opvallend genoeg productiegroei plaats. Dit is tegengesteld aan de andere private sectoren, waar de recessie de bouwinvesteringen langer drukt.

BOUWVOLUME

Aan de andere kant bereikte het agrarische bouwvolume in 2003 wel een zeer laag niveau. Na een groei van 6,5 procent in 2004, neemt de agrarische nieuwbouwproductie in 2005 naar verwachting met 5,5 procent verder toe tot een niveau van € 500 miljoen. De kassenbouw bepaalt die groei.

Voor de bouwplannen voor het glastuinbouwgebied Berlikum-Beetgum in de gemeente Menaldumadeel en de locatie Bathpolder in Reimerswaal springen eruit. Beide locaties vallen onder de tien landbouwontwikkelingsgebieden, die door het rijk zijn aangewezen om de glastuinbouw te concentreren. Er bestaan plannen om tot 2010 op deze locaties in totaal meer dan 2.500 hectare glastuinbouw te realiseren. De komende jaren blijft de kassenbouw de agrarische bouwproductie bepalen.

Tabel 1

Bouwvergunningen- en bouwproductievolumen van agrarische gebouwen, 2001-2005 en 2010 (nieuwbouw, mln. euro, excl. BTW, prijzen 2003)

	vergunningen		productie	
	mln. euro	Δ%	mln. euro	Δ%
2001	553	-5,3	651	-4,5
2002	433	-21,6	604	-7,1
2003	453	4,5	447	-26,0
2004 raming	450	-0,5	475	6,5
2005 raming	475	5,5	500	5,5
2010 raming	575	4,01)	575	4,01) ¹⁾

Gemiddelde jaarlijkse mutatie in de periode 2006-2010.

Bron: CBS, Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid (EIB)

Tabel 2

Bouwvergunningenvolumen van kassen, schuren en stallen 1991-2005 en 2010 (nieuwbouw, mln. euro, excl. BTW, prijzen 2003)

	schuren en stallen		kassen	
	mln. euro	Δ%	mln. euro	Δ%
1991-1995 gemiddeld	424	-8,5 ¹⁾	119	-9,5 ¹⁾
1996-2000 gemiddeld	433	3,01)	157	15,0 ¹⁾
2001	353	-6,0	161	-7,0
2002	324	-8,5	97	-40,0
2003	304	-6,0	124	27,5
2004 raming	295	-3,0	135	9,5
2005 raming	300	1,5	145	7,5
2010 raming	350	3,0 ¹⁾	200	6,5 ¹⁾

¹⁾ Gemiddelde jaarlijkse mutatie.

²⁾ De vergunningen voor kassen, hallen en loodsen vormen ongeveer 95 procent van het totaal voor de agrarische sector. Het overig deel is kantoor, hal of loods. Bron: CBS, EIB.